Број 261 У Новом Саду у уторак 25. новембра 1908. Година XLIII.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

(Писмо уредништву „Заставе“.)

XXXVIII

Још се увек препиру по новинама: — Јел наређена мобилизација, или није? Али једно признају сви. Дуги жељезнички возови вуку батаљоне у Босну и Херцеговину. И многима је прилично све једно: како се то назива по војнички.

Изгледа да данас у Босни и Херцеговини има највише мађарских војника. И мађарске новине су због тог прилично узнемирене.

Највише је узбуђен „Пешти Хирлап“. Тај је лист донео у недељу чланак са насловом: Зашто се боримо? — У чланку каже:

Мађарске војнике носе у Босну на кланицу. Због чега? Да ли због угарске домовине?... Мађар се не боји рата, ако је одушевљен за тај рат. Али има рашта да се боји рата, ако тај рат није у његову корист.

...Хиљаде мађарских детића носе у Босну и Херцеговину. На свакој железничкој станици опраштају се мађарске жене уз плач и јецање од мађарских војника. Опраштају се матере, жене, деца од домаћина. Хоће ли их видети још једном?

...Но зашто ти људи да умру?... Ово се мора решити одмах, пре но што букне у Босни рат, пре но што се пролије мађарска крв. Мора се решити чија да буде Босна и Херцеговина. Угарска или Аустријска?! Због тога да те земље буду заједничке, не умире Мађар. Ако ће Босна и Херцеговина припасти Аустрији, онда изволте тамо слати аустријске војнике.

...Питање је: Хоће ли мађарске војнике одвести у рат одушевљене, или под морање. Ако их одведу под морање, онда ће они бити добри, да пуне шанчеве, ако одушевљене, онда ће мађарски војници летети према победи. Не треба водити у борбу само тело мађарског војника, него и душу његову... Најбоља је муниција одушевљење.

И „Пешти Хирлап“ тражи на крају или мађарску команду, или да се унапред реши да ће Босна и Херцеговина припасти Угарској. И то да се реши одмах.

Овај чланак, овога врло распрострртог мађарског листа показује доста јасно расположај који влада бар данас код једног дела мађарских политичара. Тај расположај је мутан. И не слажу се са политиком Ерентала, стрепе од последица, али би се под извесним условима ипак сложили с том политиком. Макар кад би добили — мађарску команду.

Је ли могуће да се на томе ради?!!

* * *

Већ три месеца гледа Европа на Италију. Шта ће да каже Италија?!

А Италија цифрала се снебивала се; најволела је да не каже ништа. Из тога снебивања видело се, да нису чиста посла. Напослетку је проговорио у талијанском сабору Титони, њихов министар спољних послова.

Знало се да Италија има савез са Аустро-Угарском и Немачком, тројни савез, али је Титони на велико изненађење признао, да Италија има и с Русијом неки споразум, који се тиче Балкана.

Дакле савез, тројни савез и — споразум. Сиромах Титони. Да је хтео да говори чисто, јасно, он је требао да каже: хоће ли Италија да држи уз тројни савез, или уз споразум. Ал он није хтео да каже ни једно ни друго. Него као онај сиротан кога су питали: Хоће ли хлеба или млека, а он је тражио да — умаче. И Титони би да умаче. Само се савез не може умакати у споразум, нит споразум у савез Далеко је једно од другог. И не трпе се.

Тројни савез је — старији. Та веза не трпи другу везу. Као што не трпи жена другу жену. То тако долази, као кад би говорио цео свет да ће неко да се растави од жене, јер је више не мари. А тај неко дође па каже: Ја се не растављам, бар сад не, али признајем да имам поред жене и другу с којом сам у тесној вези.

Овде је сад најважније шта ће да каже — она прва која је све то чула својим ушима. А већ Титони разуме се, он би најрадије узео обадве испод руке па да с обадвема — шпацира. Ал ако оне насрну једна другој у очи?!

„Нова Слободна Преса“, Еренталов лист, већ каже: „Италија хоће да држи у један мах два гвожђа у ватри. То је доста јасно. Кад то каже, ту већ пита, ако и не пита: С којим ли гвожђем мисли Титони радити, а које ли мисли фурити у буџак.

После „Титонијевог говора, у једну руку још мање знамо, но што смо знали пре, а у другу руку знамо више но што смо знали пре. Једно је јасно да наш савезник — шара. „Намигује на обадве стране, питање је, коју ће да мане.“

Или је зар та ствар решена, те нам Италија оставља мало наде само због тога, да нас што лакше увуче у што јачи заплет.

Еренталова политика стоји данас као она лисица пред — гвожђем.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Французи о могућности рата.

Париски лист „Пти Паријен“, који има веза са француском владом, пише, како у погледу заплета на Балканском Полуострву у дипломатским круговима влада двојако мишљење Једни држе, да ће доћи до рата, а друга мисле, да се Аустрија неће одлучити на тако одважан корак. Они који држе, да ће доћи до рата, веле, како ће аустроугарско бродовље, што је испловило из Пуља, наједанпут освануги пред Солуном и позивају се на речи неке угледне војничке личности у Бечу, која је рекла, да „рат не би имао смисла, али уза све то, могућност рата није искључена“. Они пак, који држе, да неће доћи до рата, наводе, како Енглеска не би дозволила Аустроугарској да заузме Солун, као што би и Русија и Италија браниле Србију и Црну Гору. Чак је и Немачка саветовала Еренталу, да буде умерен. — „Пти Паријен“ сматра, да би се заплет на Балкану могло часно решити путем европске конференције у споразуму са Енглеском, Русијом и Италијом. И Француска је за тај пут.

Талијански листови о тројном савезу.

Талијански листови „Радикал“ и „Аурора“ расправљају о оној вести, да је Италија са Русијом склопила тајни споразум. Кажу: иако је данас та вест донекле побијена, сутра би могла постати истином. Из свију последњих догађаја може се наслутити и закључити, да се тројни савез, који веже Италију са Немачком и Аустроугарском, неће моћи дуго одржати.

Погранични споразум Турске и Црне Горе.

Из Цариграда јављају да је између Црне Горе и Турске утврђен споразум гледе црногорско-турске границе. Црна Гора је добила једну општину од Турске на граници.

Немачка и бојкот аустријске робе.

Између Немачке и Аустроугарске дошло је до несугласица. Некоји бечки листови веле, како ће дипломатама поћи за руком да те несугласице изгладе, али сам догађај ипак доста обележава себичност Немачке, а указује чак колико ће много моћи Аустроугарска рачунати у садањим заплетеним приликама и на савезника свог Немачку. Ствар је у овоме. Прошле суботе била је код министра спољних послова изасланство Ерентала аустријских индустријалаца да га моли да поради свом снагом, да бојкот против аустријске робе у Турској што пре престане. Устраје ли бојкот још који месец аустријска трговина ће изгубити све своје пијаце на Леванту. И та аустријски индустријалци рекли су том приликом још Еренталу, како имају вести, да Немачка својим упливом помаже чак тај бојкот и преко својих конзулата отима Аустрији пијаце једну за другом. У бечким индустријалним круговима веле, да су огорчени на Немачку, која се држи онога: Гледај прво себе, па после своје савезнике. И у ствари бојкот аустријске робе је и за њега и против њега, како јој њени интереси налажу.

Повереница

срп. нар. радикалној странци.

Пишу нам из Парага: Наша црквена општина имала је 20 новембра своју скупштинску седницу, на којој је наш уважени парох и свештенички посланик на српском народном црквеном сабору свог (стапарског) среза, Александар Тошић, говорио о раду посланика српске народне радикалне странке на прошлом црквеном сабору и о избору патријарха. Скупштинари су пропратили и примили говор са великим одушевљењем и бурним одобравањем. На предлог скупштинара Стевана Алимпића, кога су потпомогли Васа Бајанов, Ђока Прерадов, Мита Живанов, Јован Панин, Никола Живанов, Милан Аничин и др., једногласно је закључено, да се изрази поверење већини посланика на прошлом нашем црквеном сабору, т. ј. радикалном клубу, на њиховом мумком, родољубивом и мудром држању и раду.

*

Јављају нам из Павлиша: Наша црквена скупштина у својој редовној седници од 19. новембра једногласно је изрекла поверење већини нашег црквеног сабора, посланицима српске народне радикалне странке и придружили се повереници новосадске општине.

*

Пишу нам из Вилова: — У ванредној скупштинској седници српске православне црквене општине у Вилову 21. новембра 1908 једногласно и одушевљено је решено придружити се повереници српске православне црквене општине новосадске, изричући захвално потпуно поверење посланицима српске народне народне радикалне странке као већини на српском народном црквеном сабору, на родољубивом и трудном раду око сачувања наше светиње — наше драге автономије Живела српска народна радикална странка!

Дошао је Прибићевић.

До сад је био у Пешти Борио се тамо за „света и неотуђива права краљевине Хрватске“. Сад се вратио у Загреб. — А знате ли одакле то знамо? Из писања „Србобрановог“. Ако вам се кадгод деси несрећа, па узмете у руке „Србобран“ и нађете у њему некакве чланке, који су писани ма-

стимице јако крупним словима, у којима се још крупније лаже, е, онда знајте, да је то писао Прибићевић. Оно, није да човек рече, да се остали самостали не служе лажима, — какви би онда они самосталци били? — али кад вам Прибићевић напише какву лаж, нема вам тога самосталца, који му не би дао првенство у том послу. А сви су, како већ рекосмо, велики вештаци у томе. Ето сад је Прибићевић у Загребу, пише по „Србобрану“, па кога не мрзи, нека узме који „Србобран“ и уверће се, да говоримо истину.

Чувајте га се!

Шпицловски кадар у Хрватској и Славонији стекао је још једног „члана“. Зове се Јован Бакић, представља се као свршен правник и бивши српски чиновник, био је затворен због преваре, а био је намештен и као писар у Митровици. Он је мали, крупан, дебео и бркат, необично црн (изгледа као Циганин), има у Срему доста сродства и уме да се увуче у свако друштво. У Митровици је денунцирао шесторицу људи, али му није упалило. Обично долази у гостионице и наређује да се свирају „забрањене“ песме па онда иде и зове жандаре. У ово доба треба га се добро чувати. Са својих „добрих“ страна познат је по Срему, нарочито у Сремским Карловцима.

Поучно-забавно село у Новом Саду.

У недељу, 23. о. м. по подне, било је и опет прво поучно забавно село у Новом Саду. То је прво за 1908/1909 годину Велика дворана у Хотелу Мајера била је лупком пуна. Дошли су били сви, који су већ научени да походе ова села; дошли су задовољним лицем, радосни, да су и опет отпочели ови корисни и забавни састанци, који су постали потреба нашем српском свету у Новом Саду. А како лепо беше гледати тај скуп, где је све тако лепо измешано, младо и старо без разлике сталежа. Било је милина гледати, било је уживање, пре но што је још отпочело село.

Др. Бошко Петровић поздравио је скупљене у име одбора који приређује ова села, захвалио се на лепој посети и умолио да и даље истрајемо у овој нашој слози

За тим је говорио др Миладин Свињарев. Описивао је како је наука тешком муком и трудом изнелазила узроке, клицу разних заразних болести и како је изналазила начин да уништи те клице у човеку. Ово је био згодан начин да сваки разуме, зашто је ово ил оно потребно што му прописују лечници, да разуме, да то није „тек онако“, него да је све никло на дугом, трудном и сигурном искуству. — Скупљени су са великом радозналошћу и великим допадањем пратили цело ово предавање.

За тим је наше ратарско певачко друштво отпевало две враголасте, лепе песме, праћено бурним одобравањем, а на крају је уз велику веселост, вешто прочитао учитељ гимнастике Глиша Мирковић једну шаљиву причицу од „Бен Акибе“.

Разишли смо се задовољни и душевно окрепљени, уз тврду одлуку, да се прве недеље и опет састанемо А морам признати, да смо с поносом помишљили на то, да се у исти мах у Новом Саду, на Клиси и салашима још на три места одржавају слична села

Предавања за децу, са светлим сликама, не могу да отпочну због заразних болести

Избор општинског начелника у Опатовцу.

Пишу нам из Опатоваца (Срем): После седам месеци чекања обављен је избор начелника. Изабран је са свима гласовима против једног, врло уважени грађанин и велепоседник опатовачки Стеван Несторовић, угледни члан српске народне радикалне странке. Када је нови начелник отишао котару, да положи заклетву, не хтедоше га заклети, под изговором, да је уток уложен. Одбор је одмах отишао вел. жупану и протестовао против овог насиља. Цело место узрујано и огорчено, спремно је да листом оде великом жупану у случају скорог нерешења ствари Уток је уложио наш омражени натарош србождер Ковачевић са досељеничком тевабијом, не би ли се што дуже на власти одржао.

Ракија на метар.

Тешко да је когод знао, да има на свету места, где се и ракија продаје на — метар. Па ипак је то цела целцата истина. У Северној Чили продаје се на метар једна врста омиљене ракије, коју тамо зову „анизадо“. О томе прича један светски путник ово: Мрнарима у Чили у већини случајева је забрањено, да доносе са собом на лађу аклохолна пића Зато су неки промућурни трговци дошли на генијалну мисао, да анизадо пуне у животињска црева, која се дају као кајиш опасати око тела, те се тако место незгодних бокастих флаша прокријумчаре на лађе. Куповина бива од прилике овако: Ало! Кабалеро, одсецидерте ми три метра ракије! — Крчмар смакне са мотке своју кобасицу с ракијом, што виси над келнерајем, измери на рабошу, што је изрезан по ивици келнераја, три метра са малим „придом“, подвеже канапом испред и иза одмереног краја, па између тога пресече црево. Весели мрнар онда пред очима свију гостију обавије то црево око свога нагог тела, па одгега сав срећан и задовољан.

Пушење напредује.

По извештају управе угарске режије дувана попушено је од почетка јануара до свршетка октобра месеца ове године за 5 911 065 круна и 12 филира дувана више него у прошлој години за то исто време.

Несрећа у руднику.

Како смо већ јавили, у америчком руднику у Мариани крај Питсбурга десила се недавно силна експлозија. Како јављају из Њујорка, засуто је том приликом 300 радника. Већ до сада је извађено 125 мртвих радника. Радници су били већим делом Талијани. Узрок ове несреће није познат Пре ове експлозије прегледао је рудник државни надзорник тога рудника и пронашао је, да је у руднику све у реду Само један радник остао је жив, али и тај је полудио због страшних догађаја, к је је преживио у рововима рудничким за време експлозије.

Продао туђе овце

Неки Ђорђе Лазар из Михаљија (у Угарској) поверио је Михаилу Кансику из Нађлајоша 70 оваца, да их храни а кад се овце острижу, да узме њихову вуну. Међутим је Кансик злоупотребио поверљивост Лазара и продао његове овце некоме касапину, а с новцем допутовао у Фијуму с намером да отпутује у Америку. — Али је Лазар на време д знао за судбину својих оваца и јавио ствар полицији Ова обавести о том догађају полицију у Фиуми и стражарима пође за руком и ухватише Кансика Нашли су га у коначишту за америчка исељенике.

Пожртвовност једног роба.

На необичан начин је откајао своје грехе један роб у Швајцарској Исти је по занимању машиниста па је из освете послао свог помоћника у казан за пару, те док се овај у казану занимао пусти машиниста врућу пару, те се сиромах спомоћник опари тако да му је сва кожа спала. Због тог је исти свог мајстора пријавио, и суд га осуди на више годишњу робију у Лендбурн. Но младом спомоћнику није никако кожа хтела да нарасте, због тога је он отишао у тамницу и захтевао је од свог бившег мајстора да му врати кожу. Роб је био на свашта готов само да се од тамнице ослободи, те драговољно даде од своје коже прилично парче отсећи и тако његовом бившем спомоћнику кожа нарасте те се роб од своје тамнице ослободи.

Амерички разводи брака.

Из Њујорка јављају, да овогодишња статистика показује, да су у Америци тако многобројне бракоразводне парнице, да се и сами Американци чуде. По статистици је сваки тринајсти брак разведен Тако је у двадесет година од 12 милијона, 852 хиљаде 44 брака, 945 хиљада 625 бракова разведено. У Америци већином женске што развод брака, обично је тако да се прво млади венча и после врло кратког времена отпочне бракоразводну парницу која се за неколико сахати сврши. И тако се млади амерички пар за једну недељу дана и венча и растави. У много случајева се то деси и за један дан.

Време.

Према телеграфском извештају од 5. децембра може се очекивати ноћу сирзавица и сухо време.

Брзојави „Застави“.

Отигли 24. новембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. Прорачун министарства правде примљен је и у појединостима. Примљен је и прорачун министарства финансија. — Божићни празници настаће крајем недеље и трајаће до 20. јануара.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 7. децембра 1908. год.

(Брзојавни извештај.)

Готова роба.

Раж прве каквоће 21 к. 20 п. до 21 к. 40 п.

Раж средње каквоће 20 к. 90 п. до 21 к 10 п

Јечам за храну 16 к 05 п. до 16 к. 65 пот.

Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п. —

Зоб прве каквоће 17 к. 55 п. до 17 к. 75 п.

Зоб средње каквоће 17 к. 05 п. до 17 к. 40 п.

Кукуруз домаћи 14 к. 05 п. до 14 к. 25 п.

Жито за октобар 22 к. 78 п. до 22 к. 80 п.

Раж за октобар 1908. 21 к. 70 п. до 21 к. 72 п.

Кукуруз за август 1908. 15 к. 16 п до 15 к. 18 п.

Све од 100 кила.

Календар „РАД“.

Ускоро ће бити готов и разашиљаће се календар „РАД“. У њему ће бити врло одабрана садржина и врло лепих слика. Поруџбине треба слати: Управи деоничарског друштва „Рада“ у Руми.

Објава.

Част ми је ставити до знања, да сам се потпуно изравнао са мојим повериоцима, те да ћу моју од 25 година постојећу шпецерајско мануфактурну радњу водити под мојом фирмом

Ђура Јовановић.

Велико стоваришће свеже и најбоље снабдевене робе а цена ће бити солидна а брза послуга.

У Земуну 19. новембра 1908.

С поштовањем

Ђура Јовановић
трговац
Бежанијска улица бр 12.
I 1572 1—1

Тражим КОНЦИПИЈЕНТА
за I. фебруар 1909.
Плата по спреми и способности.
Др Јован Радивојевић-Вачић
1545 4—10 адвокат
Земун.

ЗА МОЈУ ГОСТИОНУ
потребујем једног доброг и ваљаног
ДЕЧКА
од 13 до 14 година старог.
Имре Јанковић
1634 4—10 рибја пијаца.

КРОМПИРА
нова роба, нуди вагонима рана најјефтиније.
Александар Мудрок.
928 45— Митровица. (Срем.).

ГРАМОФОНА!
Ни једна кућа не би требала бити без грамофона: он је у кући веселе, говори, пева, свира, тамбура и све могуће што год се чути може.
Ценовници бадава. — Сваког месеца нов комад.
Једини извор српских плоча.
Најјефтиније нуди трговина
Мите В. Палића
1570 2—5 у Панчеву.

Српска штампарија дра Животоља Милојевића у Новом Саду.